

**OPODATKOWANIE TRANSAKCJI SPRZEDAŻY WIERZYTELNOŚCI
PODATKIEM OD TOWARÓW I USŁUG**
ANALIZA SYTUACJI W WYBRANYCH PAŃSTWACH UNII EUROPEJSKIEJ

(niniejsze opracowanie wykonane na potrzeby prac Grupy roboczej KNF ds. sekurytyzacji wierzytelności bankowych)

Gdańsk, październik 2012

Wstęp

Biuro Konferencji Przedsiębiorstw Finansowych w Polsce (KPF) dokonało analizy sytuacji opodatkowania transakcji obrotu wierzytelnościami podatkiem od wartości dodanej (VAT) w wybranych krajach Unii Europejskiej. Informacje stanowiące podstawę analizy pochodziły z następujących źródeł:

- ankiety przeprowadzonej wśród organizacji samorządowych będących członkami EUROFINAS (organizacje zrzeszające podmioty działające na rynkach consumer finance w poszczególnych krajach UE),
- desk research w oparciu o źródła dostępne w Internecie,
- bezpośredniej komunikacji z podmiotami rynkowymi mającymi do czynienia z kwestiami podatkowymi w obrocie wierzytelnościami (kredytodawcy, kancelarie prawnicze),
- informacji pochodzących z opracowań na temat sekurytyzacji w wybranych krajach UE.

Na podstawie analizy zgromadzonych informacji można stwierdzić, że transakcja sprzedaży wierzytelności w większości analizowanych krajów jest neutralna podatkowo (zwolniona lub wyłączona z opodatkowania).

Analiza przeprowadzona przez biuro KPF wykazała także, iż występują różnice w podejściu organów podatkowych poszczególnych krajów do sekurytyzacji. Wśród przyczyn takiego stanu rzeczy można wskazać na:

- niejednorodne wdrożenie Dyrektywy 2006/112/WE z dnia 28.11.2006 r. w sprawie wspólnego systemu podatku od wartości dodanej w poszczególnych krajach,
- rozbieżne interpretacje krajowych organów podatkowych,
- różnorodność narzędzi obrotu wierzytelnościami stosowanych na poszczególnych rynkach (np. różne formy funkcjonowania firm windykacyjnych),
- rozbieżne interpretacje tego, kto w transakcji sprzedaży wierzytelności świadczy usługę, będącą przedmiotem opodatkowania (sprzedawca, czy kupujący).

W dniu 27 października 2011 r. Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej w sprawie o sygnaturze C-93/10 (Bundesfinanzhof przeciwko GFKL Financial Services AG) orzekł, że podmiot, który na własne ryzyko nabywa trudne wierzytelności po cenie niższej od ich wartości nominalnej, nie świadczy odpłatnie usługi w rozumieniu art. 2 pkt 1 (Szóstej Dyrektywy Rady 77/388/EWG z dnia 17 maja 1977 r.) i nie dokonuje tym samym czynności z zakresu działalności gospodarczej objętej zakresem stosowania wspomnianej dyrektywy, jeżeli różnica między wartością nominalną tych wierzytelności a ceną ich sprzedaży odzwierciedla rzeczywistą ekonomiczną wartość owych wierzytelności w chwili sprzedaży.

Trybunał zwrócił uwagę, iż różnica pomiędzy wartością nominalną cedowanych wierzytelności a ceną ich sprzedaży nie stanowi wynagrodzenia za tego rodzaju usługę, lecz odzwierciedla rzeczywistą ekonomiczną wartość owych wierzytelności w chwili sprzedaży, która jest uzależniona od wątpliwych perspektyw na ich spłatę i zwiększonego ryzyka niewypłacalności dłużników.

Niniejsze opracowanie w większości nie uwzględnia praktyki organów podatkowych po wydaniu powyższego wyroku Trybunału. Z uwagi na krótki termin jaki minął od momentu rozstrzygnięcia, w większości Państw Unii Europejskiej nie wytworzyła się jeszcze jednolita praktyka w zakresie opodatkowania transakcji obrotu wierzytelnościami, inna niż miała miejsce przed wyrokiem.

Opis sytuacji w poszczególnych krajach

Niemcy

Po ogłoszeniu w dniu 26 czerwca 2003 r. przez Europejski Trybunał Sprawiedliwości wyroku w sprawie nr C-305/1 niemieckie Ministerstwo Finansów opublikowało wiążącą interpretację przepisów ustawy o VAT w zakresie opodatkowania usług factoringu. Interpretacja ta jest stosowana przy rozstrzygnięciu wątpliwości interpretacyjnych także w przypadku innych form obrotu wierzytelnościami. Według interpretacji niemieckiego Ministerstwa Finansów w przypadku sprzedaży wierzytelności usługę, która powinna podlegać opodatkowaniu, świadczy nabywca. Jest on zobowiązany do zapłaty podatku VAT w wysokości 19% od różnicy pomiędzy nominalną wartością wierzytelności, a ceną zakupu. Ta zasada obowiązuje w przypadku transakcji, w których nabywca przejmuje na siebie ryzyko niewywiązania się dłużnika za swojego zobowiązania (factoring bez regresu). W przypadku wierzytelności straconych (za takie uznaje się wierzytelności, których spłata jest opóźniona o co najmniej 6 miesięcy, wierzytelności, w przypadku których zachodzą warunki niezbędne do żądania natychmiastowej spłaty, wierzytelności wynikające z wypowiedzianej umowy np. kredytowej) podstawa opodatkowania jest ustalana poprzez odjęcie od wartości ekonomicznej wierzytelności (czyli wartości jaką prawdopodobnie uda się odzyskać; tą wartość strony transakcji ustalają między sobą) ceny jej sprzedaży.

Wątpliwości związane z opodatkowaniem obrotu wierzytelnościami sprawiły, że w sekurytyzacji wykorzystywane są (*były*) SPV zarejestrowane za granicą. W takim przypadku transakcje nie podlegają opodatkowaniu.

Działania Niemieckiego Podatkowego Sądu Federalnego doprowadziły do wydania, wspomnianego już we wstępie niniejszego opracowania, wyroku Trybunału Sprawiedliwości w sprawie C-93/10. Na chwilę obecną brak jest informacji, jak niemieckie organy podatkowe będą interpretowały wyrok Trybunału. Z pewnością jednak nastąpi zmiana podejścia do transakcji sprzedaży wierzytelności, w celu zapewnienia zgodności prawa niemieckiego z prawem europejskim.

Wielka Brytania

Strona internetowa HM Revenue and Customs (Ministerstwo Finansów) zawiera oficjalne wyjaśnienia dotyczące opodatkowania różnego rodzaju usług. Notatka nr 701/49 z czerwca 2009 zawiera wyjaśnienia dotyczące opodatkowania kolejnych rodzajów usług finansowych. Punkt 5 dotyczy długów i usług

pokrewnych. Punkt 5.1 obejmuje sprzedaż długów i stanowi, że sprzedaż nieobciążonych długów za wynagrodzeniem jest wyłączona z opodatkowania na podstawie VAT Act 1994, schedule 9, group 5, item 1.

Punkt 5.10 opisuje usługi windykacji stwierdzając, iż usługi te nie korzystają ze zwolnienia z podatku VAT. Interpretacja Ministerstwa Finansów Wielkiej Brytanii wskazuje na typowe usługi windykacyjne takie jak: wysyłka listów do dłużnika w imieniu wierzyciela, próba kontaktu z dłużnikiem przez telefon, próba zlokalizowania miejsca zamieszkania dłużnika, prowadzenie monitoringu stanu zadłużenia dłużnika i notyfikacja jakichkolwiek opóźnień w spłacie zadłużenia (katalog powyższy nie jest wyczerpujący). Powyższe czynności traktuje się jako niezwolnione usługi windykacyjne.

Hiszpania

Transakcje sprzedaży wierzytelności są uznawane za operacje służące finansowaniu i jako takie podlegają VAT, ale są z niego zwolnione.

Portugalia

Transakcje sprzedaży wierzytelności nie podlegają opodatkowaniu podatkiem VAT ani nie podlegają opłacie skarbowej.

Francja

Sprzedaż wierzytelności jest uznawana za transakcję finansową, która nie podlega opodatkowaniu VAT.

Włochy

Sprzedaż wierzytelności podlega opodatkowaniu VAT, ale jest z niego zwolniona lub wyłączona (w zależności od interpretacji).

Węgry

Sprzedaż wierzytelności jest traktowana jako przeniesienie praw i jako taka nie podlega opodatkowaniu VAT. Zakup wierzytelności jest uznawany za zwolnioną usługę finansową. W celu uniknięcia podlegania podatkom innym niż VAT, węgierskie SPV są najczęściej rejestrowane poza granicami (np. w Holandii lub Luksemburgu).

Czechy

Sprzedaż własnych wierzytelności przez przedsiębiorstwo nie jest przedmiotem zainteresowania podatku VAT w Czechach. Transakcje sprzedaży wierzytelności uprzednio nabytych przez podmiot zajmujący się sprzedażą wierzytelności, jest traktowana jako usługa finansowa na podstawie ustawy o VAT. Taka jednak sprzedaż będzie zwolniona z podatku VAT

Finlandia

Sprzedaż wierzytelności w Finlandii jest traktowana jako ten rodzaj usługi finansowej, który korzysta ze zwolnienia z podatku VAT.

Austria

Obrót wierzytelnościami gotówkowymi jest zwolniony z VAT. Transakcja może również zostać uznana za niepodlegającą opodatkowaniu jeżeli zostanie zakwalifikowana jako pożyczka w rozumieniu przepisów podatkowych.

Rumunia

Po wyroku Trybunału Sprawiedliwości transakcje sprzedaży wierzytelności zostały zwolnione z podatku VAT (wcześniej były opodatkowane). Rynek sekurytyzacyjny nie rozwinął się jednak, ponieważ problemem jest podatek dochodowy (CIT – 16%), który w Rumunii należy zapłacić w momencie zawierania transakcji, a który liczony jest od różnicy pomiędzy wartością nominalną wierzytelności, a ceną nabycia (dyskonto). Obecnie wprowadzono ułatwienia podatkowe dla niektórych transakcji (zawieranych po 1 lipca br.).

Grecja

Na podstawie greckiego prawa podatkowego, transakcje sekurytyzacyjne są zwolnione z wszelkich bezpośrednich i pośrednich podatków.

Lp.	Kraj	Czy obrót wierzycelnościami podlega opodatkowaniu VAT?	Jeżeli podlega, to jaka stawka podatku ma zastosowanie i w jakich przypadkach?	Jak ustalana jest podstawa opodatkowania?	Na podstawie jakich przepisów obrót wierzycelnościami jest opodatkowany?	Opis sytuacji
1.	Niemcy		Factoring - 19%	<p>W factoringu: Cena nominalna – cena zakupu – VAT Jest możliwość (opt-in) poddania się obowiązkowi podatkowemu na dyskonto lub odsetki. Wg przepisów sprzedający ponosi odpowiedzialność za obowiązek podatkowy kupującego.</p>	<p>Sekcja 13c ustawy o VAT (Umsatzsteuergesetz http://www.gesetze-im-internet.de/ustg_1980/_13c.html)</p> <p>Niemieckie Ministerstwo Finansów publikuje interpretacje (Usatzsteuer) dotyczące stosowania różnych podatków. Jedną z takich interpretacji została opublikowana po wyroku ECS i dotyczy opodatkowania VAT factoringu. W przypadku wierzycelności przeterminowanych interpretacja dotyczy podstawy opodatkowania i nie odnosi się do kwestii serwisowania wierzycelności.¹</p>	<p>W wyniku decyzji Europejskiego Trybunału Sprawiedliwości (w sprawie C-305/1) niemieckie służby podatkowe opublikowały interpretacje dotyczące opodatkowania VAT obrotu wierzycelnościami. Zgodnie z nimi nabywca wierzycelności świadczy podlegającą opodatkowaniu usługę, kiedy przejmuje faktyczne ściąganie wierzycelności.</p> <p>Wysokość podatku VAT za taką usługę factoringu jest generalnie obliczana w oparciu o różnicę pomiędzy nominalną wartością wierzycelności (równą w tym przypadku wartości ekonomicznej), a ceną zakupu. Specjalne zasady obowiązują w przypadku szacowania podstawy opodatkowania straconych wierzycelności. W tym przypadku brana jest pod uwagę różnica pomiędzy możliwą do odzyskania wartością wierzycelności, a ceną nabycia.</p> <p>Inaczej traktowana jest sytuacja, w której sprzedawca po transakcji nadal obsługuje wierzycelność, co ma z reguły miejsce w przypadku transakcji sekurytyzacyjnych. W takim przypadku obsługa wierzycelności nie jest traktowana jako osobna usługa świadczona nabywcy, przyjmując, że sprzedawca działa w swoim interesie i w oparciu o swoje prawo.</p> <p>Nawet jeżeli działalność sprzedawcy jest oparta na osobnej umowie, taka działalność jest uznawana za usługę dodatkową w stosunku do transakcji wyłączonej i wobec tego opłaty za takie usługi są również zwolnione z opodatkowania VAT.²</p>

¹ Umsatzsteuer beim Forderungskauf und Forderignseinzug, Berlin 3 czerwca 2004

² The International Comparative Legal Guide to Securitisation 2007, chapter 20, Germany

					<p>Generalnie przyjmuje się, że usługę świadczy nabywca wierzytelności. Ustalając podstawę opodatkowania w przypadku wierzytelności straconych bierze się pod uwagę wartość ekonomiczną wierzytelności. Jest ona ustalana na zasadzie umowy pomiędzy stronami na podstawie szacunkowej wartości możliwej do odzyskania. W takim przypadku podstawę opodatkowania ustala się jak w przykładzie: wartość nominalna wynosi 100; wartość ekonomiczna 60; cena sprzedaży wynosi 55; wówczas podstawa opodatkowania wynosi 5 (różnica pomiędzy wartością ekonomiczną, a ceną sprzedaży). Za wierzytelności stracone uznaje się: 1) wierzytelność jest przeterminowana o ponad 6 miesięcy, 2) w przypadku kredytów zachodzą przesłanki do postawienie długu w stan natychmiastowej wymagalności, 3) umowa kredytowa została wypowiedziana.</p> <p>Wskutek pytań prejudycjalnych zadanych przez Niemiecki Podatkowy Sąd Federalny doszło o wydania niezwykle ważnego wyroku Trybunału Sprawiedliwości w sprawie C-93/10.</p> <p>W dniu 27 października 2011 r. Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej w sprawie o sygnaturze C-93/10 (Bundesfinanzhof przeciwko GFKL Financial Services AG) orzekł, że podmiot, który na własne ryzyko nabywa trudne wierzytelności po cenie niższej od ich wartości nominalnej, nie świadczy odpłatnie usługi w rozumieniu art. 2 pkt 1 (Szóstej Dyrektywy Rady 77/388/EWG z dnia 17 maja 1977 r.) i nie dokonuje tym samym czynności z zakresu działalności gospodarczej objętej zakresem stosowania wspomnianej dyrektywy, jeżeli różnica między wartością nominalną tych wierzytelności a ceną ich sprzedaży odzwierciedla rzeczywistą ekonomiczną wartość owych wierzytelności w chwili sprzedaży.</p> <p>Na chwilę obecną brak jest jeszcze informacji, jak niemieckie organy podatkowe będą interpretowały wyrok Trybunału³. Można jednak spodziewać się zmiany podejścia niemieckich organów podatkowych do transakcji sprzedaży</p>
--	--	--	--	--	---

³ The International Comparative Legal Guide to: Securitisation 2012, chapter 18, Germany

						wierzytelności.
2.	Wielka Brytania	Nie		n.d.	http://customs.hmrc.gov.uk/channelsPortalWebApp/channelsPortalWebApp.portal?nfpb=true&pageLabel=pageVAT_ShowContent&propertyType=document&id=HMCE_CL_000111#P258_30913	<p>Wydawanie, przekazywanie, otrzymywanie lub jakiegokolwiek inne działania związane z pieniędzmi, zabezpieczeniami transakcji finansowych, lub nakazami zapłaty pieniędzy jest uznawane za wyłączonej usługę finansową. Zgodnie z tym obrót wierzytelnościami (niezależnie, czy wynikają z kredytów, czynszu, handlu, czy leasingu) przez podmiot podlegający brytyjskim przepisom podatkowym jest wyłączony z opodatkowania VAT.</p> <p>Usługi windykacyjne nie są wyłączone jeżeli są świadczone w Wielkiej Brytanii. Jednak takie usługi nie podlegają przepisom o VAT jeżeli odbiorca tych usług nie jest podmiotem brytyjskiego prawa podatkowego. Wśród typowych czynności windykacyjnych Ministerstwo Finansów Wielkiej Brytanii wymienia: wysyłka listów do dłużnika w imieniu wierzyciela, próba kontaktu z dłużnikiem przez telefon, próba zlokalizowania miejsca zamieszkania dłużnika, prowadzenie monitoringu stanu zadłużenia dłużnika i notyfikacja jakichkolwiek opóźnień w spłacie zadłużenia (katalog powyższy nie jest wyczerpujący).</p>
3.	Hiszpania	Nie ⁴		Jeżeli nabywca wierzytelności ma siedzibę poza Hiszpanią, to nie jest pobierany podatek VAT od usług związanych z obsługą wierzytelności		<p>Należy rozpatrywać dwa różne zagadnienia⁵:</p> <p>a. Sprzedaż wierzytelności; jeżeli może zostać uznana za operację służącą finansowaniu lub udostępnienie środków to podlega VAT, ale jest zwolniona. Fakt podlegania, ale bycia zwolnionym z VAT oznacza, że taka operacja nie podlega „podatkowi od przeniesienia” (Transmisiones Patrimoniales; podatek podobny do podatku od czynności cywilno-prawnych). Wartość operacji finansowania nie zostanie zatem powiększona o</p>

⁴ Acquiring Distressed Debt in Spain, Sonia Velasco and Iñigo de Luisa, styczeń 2009

⁵ The International Comparative Legal Guide to Securitisation 2007, chapter 49, Spain

						VAT. b. Windykacja; jeżeli nabywca, na którego rzecz są świadczone usługi windykacyjne, nie jest zarejestrowany w Hiszpanii, opłaty za windykację nie podlegają opodatkowaniu VAT (ponieważ uznaje się, że wówczas usługa nie jest świadczona w Hiszpanii, ale w kraju, w którym jest zarejestrowany nabywca). Jeżeli nabywca ma siedzibę w Hiszpanii, wówczas windykacja podlega opodatkowaniu.
4.	Portugalia	Nie				Na podstawie art. 9(27)(a) i (c) portugalskiego Kodeksu VAT sprzedaż wierzytelności jest zwolniona z VAT i opłaty skarbowej. ⁶ W Portugalii transakcje sprzedaży wierzytelności posiadają oddzielną ustawę dedykowaną wyłącznie tym usługom.
5.	Francja	Nie			Art. 260-C-8 ordynacji podatkowej (Fondues Commun de Creances)	Przeniesienie wierzytelności jest kwalifikowane jako transakcja finansowa wyłączona z VAT. Przeniesienie wierzytelności nie powinno obniżyć stosunku sprzedaży polegającej VAT do sprzedaży nie podlegającej VAT (VAT pro-rata) francuskiego sprzedawcy w taki sposób, że cena sprzedaży wierzytelności nie powinna być wyższa niż ich wartość księgowa. Francuskie służby podatkowe orzekły, że przeniesienie wierzytelności do firmy factoringowej, instytucji finansowej lub FCC (<i>fonds commun de créances</i> , prawna forma spółek będących wehikułami sekurytyzacyjnymi) nie powodują powstania obowiązku podatkowego po stronie zbywcy. Opłata serwisowa płacona sprzedawcy kwalifikuje się jako wyłączona z VAT transakcja finansowa. To wyłączenie nie dotyczy usług windykacyjnych. Istnieje ryzyko, że opłaty związane z windykacją (dochodzenie straconych wierzytelności) może zostać uznane za podlegające VAT. ⁷
6.	Włochy	Nie			Art. 10 Dekretu Prezydenta nr 633 z dnia 26 października 1973 zawierający wyłączenia z VAT Ustawa nr 130 z z 30 kwietnia 1999 roku o	Sprzedaż wierzytelności co do zasady podlega włoskiej ustawie o VAT, ale konsekwencją zawierania takich transakcji jest albo zwolnienie z podatku VAT lub wyłączenie

⁶ The International Comparative Legal Guide to: Securitisation 2012, chapter 30, Portugal

⁷ The International Comparative Legal Guide to Securitisation 2007, chapter 19, France

					sekurytyzacji (określana jako „130 Law”), znowelizowana dekretem nr 35 z 14 marca 2005	z opodatkowania. Wyłączenie z podatku VAT na gruncie włoskiego prawa podatkowego oznacza, że umowa sprzedaży wierzytelności jest przedmiotem zainteresowania prawa podatkowego, ale stawka podatkowa wynosi wówczas 0. Skoro jednak transakcja ta jest przedmiotem zainteresowania, to jeżeli umowa sprzedaży wierzytelności jest wykonywana na terytorium Włoch pobierany jest „podatek rejestracyjny” (registration tax), który w 2009 r. wynosił 168 EUR. ⁸
7.	Węgry	Nie			Ustawa LXXIV z 1992 roku	Sprzedaż wierzytelności nie jest traktowana jako usługa (jest uznawana za przeniesienie praw) i jako taka nie podlega opodatkowaniu VAT. Zakup wierzytelności jest traktowany jak usługa zwolniona z VAT. Serwisowanie wierzytelności podlega opodatkowaniu, chyba że jest uznawane za działalność finansową lub pośrednictwo. O kwalifikacji decyduje treść klasyfikacji statystycznej, która jest wykorzystywana jako podstawa do wyliczenia usług zwolnionych. ⁹
8.	Czechy	Nie				Sprzedaż własnych wierzytelności przez przedsiębiorstwo nie jest przedmiotem zainteresowania podatku VAT w Czechach. Transakcje sprzedaży wierzytelności uprzednio nabytych przez podmiot zajmujący się sprzedażą wierzytelności, jest traktowana jako usługa finansowa na podstawie ustawy o VAT. Taka jednak sprzedaż będzie zwolniona z podatku VAT. Jeżeli usługa windykacyjna wykonywana jest na terytorium Czech to opłaty za takie czynności są opodatkowane podatkiem VAT. ¹⁰
9.	Finlandia	Nie				Sprzedaż wierzytelności w Finlandii jest traktowana jako ten rodzaj usługi finansowej, który jest zwolniony z podatku VAT. Czynności windykacyjne nie są wyłączone z podatku VAT i podlegają opodatkowaniu stawką podstawową – 23 %. ¹¹

⁸ “10 years of Italian securitization law”, Freshfields Bruckhaus Deringer, Grudzień 2009

⁹ The International Comparative Legal Guide to Securitisation 2007, chapter 23, Hungary

¹⁰ The International Comparative Legal Guide to Securitisation 2012, chapter 12, Czech Republic

¹¹ The International Comparative Legal Guide to Securitisation 2012, chapter 16, Finland

10.	Austria	Nie			Część 6 paragraf 8c ustawy o VAT (UStG)	Obrót wierzytelnościami gotówkowymi jest zwolniony z VAT. Transakcja może również zostać uznana za niepodlegającą opodatkowaniu jeżeli zostanie zakwalifikowana jako pożyczka w rozumieniu przepisów podatkowych. ¹²
11.	Rumunia	Nie				Po wyroku Trybunału Sprawiedliwości transakcje sprzedaży wierzytelności zostały zwolnione z podatku VAT (wcześniej były opodatkowane). Rynek sekurytyzacyjny nie rozwinął się jednak, ponieważ problemem jest podatek dochodowy (CIT), który w Rumunii należy zapłacić w momencie zawierania transakcji, a który liczony jest od różnicy pomiędzy wartością nominalną wierzytelności a zapłaconą ceną (dyskonto). Obecnie wprowadzono ułatwienia podatkowe dla niektórych transakcji (zawieranych po 1 lipca br.)
12.	Grecja	Nie				Na podstawie greckiego prawa podatkowego transakcje sekurytyzacyjne są zwolniona z wszelkich bezpośrednich i pośrednich podatków. ¹³

¹² The International Comperative Legal Guide to Securitisation 2007, chapter 7, Austria

¹³ The International Comperative Legal Guide to Securitisation 2012, chapter 19, Greece